

Universitatea Babeş- Bolyai Cluj-Napoca
Facultatea de Istorie și Filosofie
Anul universitar 2008-2009
Semestrul I

I. Informații generale despre curs, seminar lucrare practică sau laborator

Titlul disciplinei: Științele auxiliare ale istoriei (Bevezetés a történelembe és segédtudományaiba)

Codul: HIR 1104

Numărul de credite: 5

Locul de desfășurare: sala Bogrea - Clădirea centrală UBB;

Programarea în orar a activităților: marți 8-10

II. Informații despre titularul de curs, seminar, lucrare practică sau laborator

Nume, titlul științific: conf. dr. Rűsz- Fogarasi Enikő

Informații de contact: eruszfogarasi@freemail. hu

Ore de audiență: luni 12-13

miercuri 12-13

III. A tantárgy leírása:

A tantárgy célja, hogy a diákot elindítsa a történész mesterség elsajátításában, megadja a technikai fogódzókát, ismertesse a történész módszereit, ízelítőt nyújtson azokból a tudományágakból, amelyeket a szakma a történelem segédtudományainak nevez. Mindenik segédtudományi ág nagyon fontos támasza a történeti kutatásnak, ezek a jó ismerete minden történész számára fontos módszereket, ismereteket nyújthat.

A tantárgy célja, hogy a történészhallgató földrajzi, történelmi módszertani tájékozó készségeit, képességeit fejlessze. A középkor és koraujkor keletezéseit fel tudja oldani. Ezen kívül mindenik szóba kerülő segédtudomány esetén tovább tudjon lépni és tudja azt, hogy ha bármilyen kérdése akad, hol talál rá választ.

Az előadás során interaktív módszereket alkalmazunk, amelyeknek az a célja, hogy megmutassa a diáknak hogyan kell és milyen segédanyagot kell használni a történeti kutatásban. Az egyéni és a csoport munkára is próbáljuk ösztönözni a diákokat. [a tantárgy általános célkitűzései, tartalma, a tantárgy keretében elsajátított kompetenciák, az előadások, szemináriumok vagy szakgyakorlatok során használt módszerek– **10-20 sor**].

IV. Kötelező könyvészet:

[a tantárgy oktatása során megemlített/használt könyvészeti anyagok teljes azonosító adatai, megjelölve pontosan fellelhetőségi helyét, az internetes forrásokat is beleszámítva – **max. 10 cím**].

1. Bertényi Iván: *A történelem segédtudományai*, Budapest, 1998., 2004.- KEK, Kari, EME, könyvtár,
2. *L' Histoire et ses methodes*, Paris, 1971.- Kari
3. Kállay István: *A történelem segédtudományai*, Bp., 1986., Kari
4. Nicolae Edroiu: *Introducere în științele auxiliare ale istoriei*, Cluj- Napoca, 1992, 2004., KEK, Kari
5. Norma J. G. Punds: *Európa történeti földrajza*, Bp., 1997, Kari, EME, Jakabffy
6. Delort Robert: *Introduction au sciences auxiliares de l'histoire*, Paris, 1969.-
Fénymásolat kari
7. James M. Powell: *Medieval studies. An introduction*, Syracuse Univ. Press, 1992.-
fénymásolat kari
8. Rüs- Fogarasi Enikő: *Bevezetés a történelem segédtudományaiba*, Kolozsvár, Accent. 2002. Kari könyvtár
9. Bak Borbála: *Magyarország történeti topográfiája*, Bp. 1997.- EME, Jakabffy
10. E. H. Carr: *Mi a történelem?*, Bp. 1995.- EME

V. A tantárgy oktatása során használt eszköztár: számítógép, vetítő, térképek, vaktérképek,

[számítógép, specifikus és/vagy laboratóriumi felszerelések, speciális felszerelések, különböző anyagok stb. – megjelölve hogy ezeket a kar biztosítja vagy nem– **nem kötelező**].

VI. Az előadások, szemináriumok, részfelmérések/parciális vizsgák, elvégzendő feladatok részletes terve/beosztása:

1. Bevezetés.

Ismerkedés

A tantárgy tudománytörténeti helye

A követelmények ismertetése

2. Mi a történelem?

Rüs- Fogarasi Enikő: *Bevezetés a történelem segédtudományaiba*, Kolozsvár, Accent. 2002. p. 9-19, Kari könyvtár

3. A történelem módszerei.

A kutatás módszerei

A történelmi tanulmányok technikai apparátusa

A recenzió, könyvismertetés, a referátum, tudományos előadás, tanulmány

Umberto Eco: *Hogyan írjunk szakdolgozatot*, Bp., 1990 vagy

Alan, Jeanne Booth: *Învățarea activă*, Cluj -Napoca, 2000 vagy

Gyurgyák János: *Szerkesztők és szerzők kézikönyve*, Osiris, Bp., 2000, p. 96-118, 121-149.

4. Történeti földrajz, történeti ökológia, történeti topográfia.

A Kárpát-medence történeti földrajza (vízrajz, hágók történelmi tájegységek, vármegyék, székek, városok)-feladat térképek elkészítése

Bak Borbála: *Magyarország történeti topográfiaja*, Bp., 1997., p. 21- 51, 91-99,122-135

5. Történeti topográfia.

Európa történeti földrajza (vízrajz, hágók szigetek, városok) térképek elkészítése

Norma J. G. Punds: *Európa történeti földrajza*, Bp., 1997.(bev.)

5. Heraldika.

A heraldika kialakulása, a címerek (nemesi, városi, céh, egyetem, ország) jelentősége, összetétele

A címer alkotás szabályai

Bertényi Iván: *Új magyar címertan*, Bp., 1993, p. 11-55, 90-115.

6. Pecséttan.

A pecsétek jelentősége, kialakulása, elterjedése.

vagy Bertényi Iván: *Bevezetés a történelem segédtudományaiba*, Budapest, 1998, p. 279-305.

vagy Kállay István: *A történelem segédtudományai*, Budapest, 1986, p. 169-194.

7. Epigráfia.

A középkori epigráfiai emlékek (várfalak, bástyák, templomok, temetők feliratai)

vagy Bertényi Iván: *Bevezetés a történelem segédtudományaiba*, Budapest, 1998, p. 142-160.

vagy Kállay István: *A történelem segédtudományai*, Budapest, 1986, p. 43- 61.

8. Paleográfia.

A Közép- Európa történetéhez kapcsolható paleográfák

A középkori író anyagok, írószerek

A középkori írás műhelyei

A latin írás fejlődése

Radu Manolescu- Jakó Zsigmond, *A latin írás története*, Budapest, 1984.

9. Oklevéltan, irattan

Az oklevél belső és külső ismertető jegyei

Az iratok osztályozása

Bertényi Iván: *Bevezetés a történelem segédtudományaiba*, Budapest, 1998, p. 176- 216.

10. Kodikológia.

A kódexek jelentősége, értéke

A kódexek illusztrációi

A kódexek tartalma és illusztrációi közötti kapcsolat (A Képes Krónika elemzése)

Kállay István: *A történelem segédtudományai*, Budapest, 1986, p. 61-76.

11. Kronológia

A naptár kialakulása és fejlődése

A középkori keltezési módok (keltezés feloldása – gyakorlat)

vagy Szentpétery Imre: *Oklevéltani naptár*, Bp., 1974. – a gyakorlathoz a naptárak

vagy Francisc Pall: *Cronologia documentelor privind Transilvania*, IN: DIR. C. Vol. I, Buc., 1956, p. 387-663. (csak a naptárak)

12. Genealógia, Arhontológia, Prosopográfia

A családfa elkészítési módja(gyakorlat- minden diák a saját családfáját készíttse el a következő órára)

Az archontológiai segédletek elkészítési módja és jelentősége

A prosopográfiai elemzések módszere és jelentősége

Kállay István: *A történelem segédtudományai*, Budapest, 1986, 102-141.

vagy Bertényi Iván: *Bevezetés a történelem segédtudományaiba*,

Budapest, 1998, p. 11-40.

13. Insigniológia, falerisztika, vexillológia

-jelvények meghatározása és jelentősége

-a kitüntetések megjelenése, alakulása, fontossága,

-zászlók és lobogók jelentősége a történelem során

Kállay István: *A történelem segédtudományai*, Budapest, 1986, p. 194-254.

vagy Bertényi Iván: *Bevezetés a történelem segédtudományaiba*,

Budapest, 1998, p. 305-319.

14. Pénztörténet-numizmatika és papírpénztörténet

-a pénz kialakulása , értéke, előállítási módja

- pénzérmék fejlődési szakaszai- antik, bizánci, középkori

-a papírpénz megjelenése és jelentősége

Bertényi Iván: *Bevezetés a történelem segédtudományaiba*, Budapest,

1998, p. 274-296.

[Pontosan megjelölve minden egyes találkozó időpontját, az egyes találkozók keretében ismertetésre kerülő tematikát, azon belül pedig az alapfogalmakat és kulcsszavakat, a releváns könyvészeti anyagot, megjelölve a az egyes kurzusok keretében ismertetett anyagrészhöz tartozó fejezeteket és/vagy oldalszámokat, valamint a diákok számára kijelölt kötelezettségek terminusait (olvasmányok, írásbeli feladatok, gyakorlati munkák)].

VII. Felmérés/értékelés módja:

A vizsga követelményei:

1. A kért térképek kitöltése

2. Egy teljes technikai apparátussal ellátott dolgozat elkészítés.

a) ennek a célja, bebizonyítani, hogy a diák képes alkalmazni a gyakorlatban a lapaljjegyzeteket és bibliográfia elkészítését

b) a diák megtudja keresni bármilyen témára a bibliográfiát és helyesen tudja használni

c) a diák képes jól strukturált, dolgozatot készíteni

A dolgozat 30 pontot jelent a végső 100 pontból.

A többi pontot a vizsga dolgozathól lehet összegyűjteni

[A tevékenység elbírálásának összetevői (részvizsga, félévi dolgozat, kutatási projektek, aktív részvétel), az összetevők súlyozása a végső jegyben (hány %-a végső jegynek), a vizsgák lezajlásának módja (szóbeli, írásbeli), elbírálási kritériumok].

VIII. Szervezési részletek, kivételes esetek kezelése:

A vizsgán való részvételhez elengedhetetlen a térképek elkészítése. Mindenféle csalás a vizsga megismétlésével jár.

[Jelenlét (esetenként), vizsgára való jelentkezés feltételei, pótolási lehetőségek, plagizálás, plagizálás következményei, vizsgán való csalások következményei, óvások megoldása].

IX. Választható/opcionális könyvészet:

[A tantárgy oktatása során megemlített/használt könyvészeti anyagok teljes azonosító adatai, megjelölve pontosan fellelhetőségi helyét, internetes elérhetőséget is beleszámítva].

Belszky Pál: *A kárpát medence történeti földrajza*, Bp., 1996

Georges Duby-Guy Lardreau: *Párbeszéd a történelemről*, Bp., 1993.

James M. Powell: *Medieval studies. An introduction*, Syracuse Univ. Press, 1992.

Raoul c. Van Caenegeu: *Guide to the sources of medieval History*, North Holland Publishing Company, 1978.

Val R. Lorwin-Jacob M. Price: *The Dimensiones of the Past*, Yale Unive. Press, 1972

Introducere în științele auxiliare ale istoriei

(lb. maghiară)

anul univ. 2005-2006

lector dr. Rüz- Fogarasi Enikő

Obiective: Prezentarea celor mai importante științe auxiliare

I. Tematica cursului

Introducere

Istoria și metodele sale

Epigrafie

Paleografie

Codicologie

Diplomatică

Sigilografie

Numismatică. Cronologie

Heraldică

Arhivistică. Bibliologie

Geografie istorică, Istorie locală

Geneologie. Arhontologie

Prosopografie. Metrologie.

Muzeologie

II. Bibliografie generală

- Bertényi Iván: A történelem segédtudományai, Budapest, 1998.
- March Bloch: A történelem védelmében, Bp., 1971.
- L' Historie et ses methodes, Paris, 1971.
- Kállay István: A történelem segédtudományai, Bp., 1986.
- Nicolae Edroiu: Introducere în științele auxiliare ale istoriei, Cluj- Napoca, 1992.
- Georges Duby- Guy Lardreau: Párbeszéd a történelemről, Bp., 1993.
7. Delort Robert: Introduction au sciences auxiliares de l'histoire, Paris, 1969.
8. James M. Powell: Medieval studies. An introduction, Syracuse Univ. Press, 1992.
9. Raoul C. Van Caenegue: Guide to the sources of medieval History, North Holland Publishing Company, 1978.
10. Val R. Lorwin- Jacob M. Price: The Dimensiones of the Past, Yale Univ. Press, 1972.
11. Bak Borbála: Magyarország történeti topográfiája, Bp. 1997.
12. Evan Mawdsley - Thomas Munck: Számítógép a történettudományban, Bp. 1996.
13. E. H. Carr: Mi a történelem? Bp. 1995.
- III. Limba de predare: maghiară
- IV. Obligațiile studentului: Referat
- V. Examen.
- VI. Curs general

TEMATICA SEMINARULUI

1. Metodele istoriei

Umberto Eco: Hogyan írjunk szakdolgozatot, Bp. 1990

2. Istoria scrisului

Kéki Béla: Az írás története, Bp., 1971.

E. Hering: Az írás rejtélye, Bp., 1966.

G. Jean: Az írás az emberiség emlékezete, Bp., 1992.

3. Diplomatică

DIR.I, Vol.I. p. 452-655.

Szentpétery Imre: Magyar oklevéltan, Bp., 1930, P. 1-30, 97-101, 244- 262.

4. Kronologie

Szentpétery István: Chronologia, Bp., 1923.

Szentpétery I.: Oklevéltani naptár, Bp., 1974.

D.I.R. I. Vol.I. 1956, p.387-663.

5. Istoria cărții și a intelectualității

Jakó Zsigmond: Írás könyv értelmiség, Buk., 1977, 10-42, 180- 193, 284-305.

Hajnal István: Tehnika, művelődés, Bp., 1993, 13-65.

Geografia istorică a Europei

Norma J. G. Punds: Európa történeti földrajza, Bp., 1997.

Geografia istorică a zonelor intra Carpatice

Belszky Pál: A kárpát medence történeti földrajza, Nyíregyháza, 1996.

Bak Borbála: Magyarország történeti topográfiája, Bp., 1997.

III. Limba de predare maghiară

IV. Evaluarea studenților:

Prezența activă la seminarii.

V. Verificare pe parcurs.

VI. Seminar general.